

Protestantse kerken in Frankrijk lopen steeds verder leeg

Ds. D. A. Brienens.

De protestantse kerken in Frankrijk kampen veelal met almaar teruglopende ledentallen. Vooral voor de kleinere gemeenten op het platteland is het lastig om het hoofd boven water te houden. Jongeren trekken weg, ouderen houden de diensten in ere – maar hoelang nog? Toch blijft de hoop levend onder de gemeenteleden, en heeft iedereen zo zijn plannen om de situatie te keren.

Al haar hele leven woont ze in de streek. En zolang ze leeft, gaat Elyane Louis dan ook naar de Eglise Réformée Evangélique in Anglade, in het Franse departement Gironde. Ook nu de kerk 's zondags gemiddeld nog maar door zo'n tien mensen wordt bezocht. „Soms zijn er meer, soms minder. We proberen er evengoed een mooie viering van te maken.”

De eens zo bloeiende gemeente kreeg te maken met wegtrekkende families en overlijden, waardoor een van de kerkgebouwen inmiddels leeg is komen te staan. Het gebouw staat nu te koop. De kerk in Anglade wordt nog wel gebruikt, al is er niet elke zondag een vaste pastor. „We hebben het zelfs enkele jaren helemaal zonder pastor moeten doen”, herinnert de zestiger Louis zich. „Dan namen gemeenteleden het woord, of we zongen wat meer. Maar lastig was het wel.”

Inmiddels gaat de Nederlandse predikant D. A. Brienens, verbonden aan de broedergemeente in Bordeaux, maandelijks voor in de kerk en worden ook de overige diensten met voorgangers ingevuld. Brienens snapt hoe lastig het is om in een dunbevolkte regio een bloeiend gemeentelieven op peil te houden. „Activiteiten zijn praktisch onmogelijk om te organiseren”, stelt hij. „De afstanden zijn zo groot dat mensen alleen op zondag naar de kerk kunnen komen. Doordeweeks wordt er gewerkt en schiet er weinig tijd over.”

Zulke activiteiten zijn onmisbaar voor de opbouw van een gemeente. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het verhaal van Viktor Mousqueton, die teleurgesteld uit de Rooms-Katholieke Kerk stapte en opgevangen werd in een Bijbelgroep van de toenmalige predikant van de Eglise Réformée Evangélique. Tot op de dag van vandaag is hij gemeentelid, al laat zijn gezondheid niet meer

toe dat hij de diensten op zondag bezoekt. Ds. Brienen: „Op de moeilijke momenten moet je iets voor mensen kunnen betekenen. Maar dat kan alleen als de middelen voorhanden zijn.”

Kerkgebouw van de Eglise Réformée Evangélique in Anglade, in het Franse departement Gironde.

Platteland

Het wordt eigenlijk al vanaf de jaren zeventig steeds lastiger. Protestantse gemeenten lopen langzaam leeg, met name de kleinere plattelandskerken hebben het moeilijk. Oudere gemeenteleden overlijden, terwijl de jongeren naar de grote stad verhuizen voor werk of trouwen met iemand uit de Rooms-Katholieke Kerk.

Aanvankelijk wordt dit verlies nog grotendeels opgevangen door nieuwkomers. „In die tijd hadden we nog ongeveer 25 catechisanten in deze kerk. Er kwamen onder anderen protestantse ingenieurs in de regio wonen”, legt ds. Brienen uit. „Zij hadden vaak een gezin dat ze meenamen, waardoor het verlies voor de kerk redelijk beperkt bleef. En zo hadden meer kerkjes hun verliezen, maar er kwamen wel weer nieuwe gemeenteleden bij.”

Rond de jaren tachtig werden de problemen echter alleen maar groter en de aanwas van nieuwe gemeenteleden bleef uit. Volgens Carol Liddard, een gepensioneerd Engelse missiezuster die in 2002 naar Bordeaux kwam en sinds drie jaar in de kerk helpt, komt dit door het land zelf. „In de jaren zeventig werden kerkgangsters naar de stad getrokken om daar de kerk te laten bloeien”, vertelt ze. „Later werden de kerkleden naar het platteland getrokken en tegenwoordig weer naar de stad. Het gevolg is dat plattelandskerken leeglopen. Gezinnen en jongeren gaan op dit moment liever naar de grote stad; in ons geval dus naar Bordeaux.”

Jehova's Getuigen

Na drie jaar inzet ziet Liddard tot haar tevredenheid de laatste maanden voor het eerst een lichte groei in de gemeente. „Het is maar een kleine groei, want we zijn van acht tot tien personen naar twaalf tot vijftien gegaan, maar het is tenminste groei. Hopelijk zet die door.” Liddard is van mening dat de kerk zal moeten veranderen om meer kerkgangsters te trekken. Dat is niet gemakkelijk. De kerk zelf is namelijk 120 jaar oud en haar geschiedenis is bij de mensen in de omgeving bekend.

„Men is hier erg wantrouwend en voelt geen behoefte om zich voor de kerk in te zetten”, vertelt Liddard. „Doordat hier veel Jehova's getuigen hebben gewoond en hun leer hebben uitgedragen, moet ik altijd aan het begin van een gesprek al duidelijk maken dat ik niet van een sekte ben, maar van de kerk.”

Evangelisatie van deur tot deur zit er überhaupt niet in. „De meeste mensen sluiten hun tuin af met een hek. Je moet bellen voor je langskomt; een onaangekondigd bezoek is onbeleefd.” Dat de kerk wat afgelegen ligt, hoeft geen probleem te zijn. Kerkleden zijn bereid om te reizen voor een goede preek, alleen moet deze er wel zijn. Dat er dus een periode geen predikant was, heeft veel schade berokkend. „Alleen door God en Zijn Woord centraal te stellen, hebben we een grote kans op groei.”

Kerkgebouw van de Eglise Réformée Evangélique in Anglade, in het Franse departement Gironde.

Geen reserves

Toch spelen er ook problemen van meer seculiere aard. Zo zijn de financiën in de kleine gemeente een heikel punt. De inkomsten zijn bijna nihil. Toch is de kerk erop gebrand om door middel van activiteiten te groeien. „De kerk heeft geen reserves”, vertelt Elyane Louis, die momenteel de taak van secretaresse en penningmeester vervult. „Soms betalen we activiteiten uit onze eigen zak. Het kan ook niet anders, want we moeten nu actie ondernemen. Als we wachten zijn we te oud en zal het zeker niet meer lukken.”

Om toch wat geld in te zamelen, worden er kledingmarkten gehouden en wordt er Engelse bijscholing in het gebouw gegeven. En voor hen die een kerk zoeken worden er avonden met een verhalenvertelster georganiseerd en folders rondgebracht. Gelukkig helpen de gemeenteleden zelf ook een handje, maar het hangt daarbij te veel af van enkele personen en dat is niet genoeg. Desondanks heeft Louis de hoop dat het goed komt. „De Heere zal Zijn Kerk niet verlaten en met Zijn hulp zal de Kerk groeien”, stelt ze. „Zolang er maar goede projecten worden opgezet zal het langzaamaan wel komen.”

Opwekking

Het is dit vertrouwen dat de gemeenteleden van de Eglise Réformée Evangélique typeert. Ook Viktor Mousqueton gelooft heilig in betere tijden. „Er komt een opwekking aan. Alle tekenen wijzen erop; mensen zijn op zoek naar echte liefde, vertrouwen en rust. Het is aan ons om hun zo'n plek te bieden.”

Vooralsnog wantrouwen de Fransen de kerk te veel om het evangeliseren gemakkelijk te maken. Maar daar kan verandering in komen als gemeenteleden laten zien dat het niet alleen bij mooie woorden blijft. „Geloofwaardigheid, daar draait het om”, stelt Mousqueton

enthousiast. „God vraagt van ons een terugkeer naar het fundamentele. Samen bidden, samen leven, samen delen. Wij gaan nu te veel uit van het principe ”ieder voor zich en God voor ons allen”. Maar op die manier komt de opwekking er niet.”

Dit is het eerste deel in een driedelige serie over het protestantisme in Frankrijk.

Religie in Frankrijk

Frankrijk heeft ongeveer 65 miljoen inwoners. Er bestaan echter geen exacte cijfers over de godsdienst van de bevolking, omdat deze nergens wordt geregistreerd. Uit schattingen en peilingen komt naar voren dat ongeveer 64 procent van de Fransen zich tot het rooms-katholicisme rekent. Daarvan gaat 5 procent regelmatig naar de kerk.

Ruim een kwart van de Fransen geeft aan niet godsdienstig te zijn. Het land telt verder zo'n 6 miljoen moslims, die samen de grootste islamitische gemeenschap in Europa vormen. Het aandeel joden wordt geschat op 0,9 procent van de bevolking.

In Frankrijk wonen circa 1,4 miljoen protestanten, ongeveer 2 procent van de bevolking. Daarvan behoren er ongeveer 1,1 miljoen tot de kerken van de Evangelische Federatie van Frankrijk (FEF) en de Protestantse Federatie van Frankrijk (FPF). Bij deze koepelorganisaties zijn 690 lutherse en gereformeerde kerken en 2100 evangelische gemeenschappen aangesloten.

De Evangelisch-Lutherse Kerk van Frankrijk en de Gereformeerde Kerk van Frankrijk (Eglise Réformée de France) –de grootste protestantse denominatie in het land– gaan in 2013 verder als één kerk: de Verenigde Protestantse Kerk van Frankrijk. Zij tellen samen zo'n 350.000 leden.

De protestantse kerken zijn ongelijk verdeeld over de verschillende Franse regio's. Er wonen naar verhouding veel protestanten in de Elzas, dat lange tijd Duits grondgebied was, en in de Languedoc (Cevennes). Het protestantisme concentreert zich ook in de grote steden.

Het protestantisme in Frankrijk kent een bewogen geschiedenis, zoals op indrukwekkende wijze is beschreven in het in 2009 verschenen boek "Frankrijk en de hugenoten. Drie eeuwen onderdrukking en verzet" van Pierre van Enk. Tijdens de Bartholomeusnacht (1572) in Parijs werden enkele duizenden hugenoten vermoord. Koning Lodewijk XIV riep in 1685 het rooms-katholicisme tot staatsgodsdienst uit. De protestantse kerken werden pas in 1802 erkend. Sinds 1905 kent Frankrijk een strikte scheiding van kerk en staat.

http://www.refdag.nl/kerkplein/kerknieuws/protestantse_kerken_in_frankrijk_lopen_steads_verder_leeg_1_580518

Temple du Marais in Parijs houdt op zondag zes diensten

Ds. Boucomont.

PARIJS – Terwijl vele kerken in Frankrijk moeite hebben om het hoofd boven water te houden, groeit de Église Protestante Réformée in Parijs in rap tempo uit haar voegen. De kerk, gelegen in het centrum van de Joodse wijk Marais, kenmerkt zich door solidariteit en naastenliefde.

Het kerkgebouw is van rooms-katholieke oorsprong. In 1803 werd in Frankrijk het protestantisme aanvaard en werden er enkele kerken toegewezen waar de diensten gehouden konden worden. De Temple du Marais was daarvan in Parijs de eerste. Het gebouw heeft een gotische bouwstijl. De kerkbanken zijn bewust kort op elkaar geplaatst. De preekstoel en de piano staan voor de verhoging waar ooit de priester voorging. Het geheel ademt een gastvrije sfeer die je aan de buitenkant niet had verwacht.

Opvallend is de snelle stijging in het ledental van de gemeente in Marais. Volgens voorganger G. Boucomont komen er per jaar gemiddeld vijftig nieuwe leden bij. Het ledental staat nu op 300 tot 500 – als je ook de mensen meetelt die zo nu en dan een dienst bijwonen. „We worden nu zo groot dat we zelfs een lutherse kerk moeten huren om iedereen de diensten te kunnen laten volgen.”

Maar wat maakt de Temple du Marais dan zo anders dan andere Parijse of Franse kerken?

„Het belangrijkste is misschien wel dat we geloven dat God leeft en Zich niet verschuilt achter de teksten van de Bijbel”, zegt een van de gemeenteleden.

„We proberen een grote familie te zijn, waarbij iedereen zijn verantwoordelijkheid draagt, ongeacht welke functie hij heeft in de kerk of in de buitenwereld”, reageert ds. Boucomont. „Zo serveert een diaken eten tijdens de maaltijden die hier gehouden worden en doet een hoogleraar rechten de vaat.”

Dat de Bijbeltekst „Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf” hier hoog in het vaandel staat, is duidelijk. In de Parijse kerk komen mensen uit verschillende rangen en standen. Iemand die hoog op de maatschappelijke ladder staat, zit naast iemand die dakloos is. Ook tijdens avondmaalsbedieningen wordt geen onderscheid gemaakt. □ „Iedereen mag meedoen”, zegt ds. Boucomont. Ook het doen van openbare geloofsbelijdenis is geen voorwaarde? „Nee. Zolang je met je hele hart voor God kiest, hoeft niets je in de weg te staan.”

De Temple du Marais in Parijs is van rooms-katholieke oorsprong. Momenteel biedt het gebouw zondags onderdak aan zes kerkdiensten

Elke zondag biedt de Temple du Marais onderdak aan maar liefst zes kerkdiensten. Van die zes zijn er drie gericht op de allochtone gemeenteleden: een Afrikaanse dienst in de Franse taal, een dienst in het Japans en een in het Arabisch. „Waar we migranten wel mee willen helpen, is het leren van de Franse taal”, aldus de Parijse predikant. „We hebben besloten om de verschillende talen en culturen tijdens de gebedsgroep te mengen. De enige taal die mensen dan bindt, is het Frans. Zo kunnen ze sneller de taal leren en beter integreren.”

Daarnaast is de Temple een instelling geworden waar iedereen terecht kan. Er worden banen gezocht voor degenen die dakloos zijn, er zijn gezamenlijke maaltijden op zondagen en soms een avondmaaltijd doordeweeks. „Heb je een verleden of kom je uit een andere cultuur, dan ben je gewoon welkom. Iedereen mag delen in het Woord en werk van onze God.”

http://www.refdag.nl/kerkplein/kerknieuws/temple_du_marais_in_parijs_houdt_op_zondag_zes_diensten_1_581005

„Frankrijk is een zendingsland geworden”

Harriette Smit.

BORDEAUX – Een zingende menigte struint door de straten van Bordeaux. Ze zingen opwekkingsliederen, ondersteund door een band die op een aanhangwagen voor de stoet wordt uitgereden. Het regent, er wordt een zeil over de aanhanger gespannen om de bandleden droog te houden. Maar de –overwegend allochtone– deelnemers aan deze ”Mars voor Jezus” weten niet van ophouden.

Niet alle deelnemers aan de mars vinden het nodig om met luide stem en zwaaiende armen de bevolking van Bordeaux met de boodschap van het Evangelie in aanraking te brengen. In de uitbundige groep vallen de Nederlanders ds. D. A. Brien en missionair tienerwerker Harriette Smit behoorlijk uit de toon. „Maar iedereen kan in deze mars zichzelf zijn, en op zijn eigen manier meedoen”, aldus ds. Brien.

De twee zijn verbonden aan de Église Protestante Réformée Évangélique in Cenon, nabij Bordeaux. Ds. Brien, al meer dan twintig jaar werkzaam in Frankrijk en daarvoor predikant binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken, gaat voor in de diensten en bezoekt de voornamelijk oudere gemeenteleden van de aan de Église verbonden kerkjes in de omgeving. Het werk van Smit, uitgezonden vanwege de Gereformeerde Zendingsbond, is vooral gericht op de jeugd van deze grote stad. „Ik draai nu gewoon mee in de programma’s, leer de tieners kennen. De bedoeling is dat ik na verloop van tijd dingen overneem en zelf ga organiseren.”

Exterieur van de Eglise Portestante Reformee Evangélique in Cenon (Bordeaux)

De kerk in Cenon is een kerkplanting. Ze bestaat nu tien jaar. In die tijd groeide de gemeente van twee families naar zo'n dertig tot veertig mensen op zondagochtend in de kerk. Ds. Brienen: „De voorkant van het gebouw is heel open. Mensen kunnen binnenlopen en zien wat er gebeurt.” Inmiddels bestaat de gemeente uit mensen van verschillende nationaliteiten. Langzaam gaat het gemeentelieven draaien met gebedsgroepjes en andere activiteiten.

Maar het bereiken van de jeugd blijft lastig. Veel christelijke jongeren zijn er niet in Frankrijk, ook niet in Bordeaux. De jongeren die er zijn, lopen niet mee met een Mars voor Jezus. Smit vermoedt vanwege schaamte: „Fransen komen niet zomaar voor hun gevoelens uit.” Daarom is het volgens haar extra belangrijk om de jongeren die er zijn een plek te geven in de kerk in Cenon. „Ik zit hier voor de tieners. Het klinkt misschien vreemd, maar Frankrijk is echt een zendingsland.”

De overleggen tussen vrijwilligers, gemeenteleden en andere betrokkenen bij de kerk in Cenon zijn talrijk. Er is nog veel werk te doen aan het kerkgebouw, dat momenteel veel trekken vertoont van een bouwkeet. De locatie van de diensten is dan ook tijdelijk. Het achterste gedeelte van het gebouw waar uiteindelijk de diensten gehouden moeten gaan worden, ligt nu nog vol met puin. Ds. Brienen: „Met een bak geld zou het allemaal zo gedaan kunnen zijn. Maar dat is er niet.”

Deelnemster aan de Mars voor Jezus in Bordeaux.

"Als het ongeluk op je deur klopt, laat Jezus dan open doen", staat te lezen op het bord.

http://www.refdag.nl/kerkplein/kerknieuws/frankrijk_is_een_zendingsland_geworden_1_581708#